

Organizacija edukacije učenika osnovnih i srednjih škola o zaštićenim prirodnim vrijednostima Splitsko-dalmatinske županije

Zora Kažimir

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije
zora.kazimir@dalmatian-nature.hr

Sažetak

JU u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost provodi projekt *Organizacija edukacije učenika osnovnih i srednjih škola o zaštićenim prirodnim vrijednostima SDŽ*. Projekt je zamišljen kao svojevrsna promocija zaštićenih prirodnih vrijednosti, ali i kao „kockica“ koja bi se trebala ugraditi u sustav obrazovanja učenika osnovnih i srednjih škola. U školskim udžbenicima vrlo je malo prostora predviđeno za ovu tematiku, te djeca ne znaju koja su to zaštićena područja u njihovu mjestu/županiji. Ustanova već dugi niz godina provodi programe edukacije javnosti općenito, a posebno populacije školske djece na više načina i u različitim prigodama. Ovaj konkretni projekt traje godinu dana, a uključuje 13 škola iz osam gradova (Split, Solin, Omiš, Kaštela, Trogir, Sinj, Trilj i Imotski). Edukacija se provodi na dva načina. Tijekom godine predavanjima se obilježavaju značajni datumi u zaštiti prirode, s naglaskom na zaštićena područja vezana uz određenu temu. Drugi je oblik edukacije rad na terenu pod vodstvom stručnjaka JU. Zadatak je učenika tijekom godine osmisliti prezentaciju zaštićenih područja u njihovim mjestima i pripremiti tekstove i fotografije za brošuru i panoe. Ustanova će organizirati i financirati cjelodnevni izlet učenika u neka od zaštićenih područja sa stručnim vodstvom djelatnika ustanove. Nakon uspješno završenog projekta, škole će biti simbolično nagrađene digitalnim fotoaparatom i brošurama u kojoj će biti tiskani radovi učenika iz svih škola. Ovaj će projekt pridonijeti podizanju opće svijesti i znanja učenika o zaštiti prirode cijele SDŽ, s naglaskom na područja u kojima učenici žive.

Ključne riječi: edukacija učenika, zaštićene prirodne vrijednosti, obilježavanje značajnih datuma

Suradnici na projektu

U projekt je uključeno 11 osnovnih škola i dvije srednje škole. To su:

1. OŠ *Majstor Radovan*, Trogir
2. OŠ *Don Lovre Katić*, Solin
3. OŠ *Trilj*, Trilj
4. Područna škola *Košute*, Trilj
5. OŠ *Fra Pavle Vučković*, Sinj
6. OŠ *Marko Marulić*, Sinj
7. OŠ *Ostrog*, Kaštela
8. SŠ *Braća Radić*, Kaštela
9. V gimnazija *Vladimir Nazor*, Split
10. OŠ *Lučac*, Split
11. OŠ *Plokite*, Split
12. OŠ *Stjepana Radića*, Imotski
13. OŠ *Josip Pupačić*, Omiš.

Uvod

Poznato je da godišnji programi u školama vrlo malo pozornosti posvećuju zaštiti prirode i okoliša, te zaštićenim prirodnim vrijednostima. Budući da je u školskim udžbenicima vrlo malo prostora predviđeno za zaštićena područja, uglavnom je takav program vrlo općenit. Tako su djeca upoznata s nacionalnim parkovima i parkovima prirode u RH, a uopće ne znaju koja su područja zaštićena u njihovim županijama. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije već dugi niz godina provodi pojedinačne programe edukacije javnosti općenito, a posebno populacije školske djece, najviše srednjoškolskog uzrasta, a u manjoj mjeri i viših razreda osnovnih škola. Edukacija se provodi na više načina i u različitim prigodama u skladu sa svojim stručnim i financijskim mogućnostima, koje nisu dostatne. Stoga je osmislila projekt *Organizacija edukacije učenika osnovnih i srednjih škola o zaštićenim prirodnim vrijednostima SDŽ* te zatražila i dobila suradnju s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Ovim će se projektom pridonijeti jačanju i provođenju edukacije o zaštiti okoliša i prirode cijele Splitsko-dalmatinske županije, s naglaskom na područja u

kojem učenici žive i djeluju. Upravo su to ciljevi projekta, kao i jedan od temeljnih zadataka Javne ustanove, jer koliko god se mi trudili očuvati prirodne ljepote, nismo ništa učinili ako znanje nismo prenijeli na one na kojima svijet ostaje, na one koji moraju nastaviti tamo gdje smo mi stali.

Način provođenja edukacije

Projekt je zamišljen tako što će učenici tijekom godine sudjelovati u provedbi edukacije na način da uz pomoć stručne službe ustanove i predmetnih nastavnika osmisle prezentaciju zaštićenih područja u njihovu mjestu. Učenici iz Trogira predstavili bi posebni ornitološko-ihitiološki rezervat Pantan i spomenik parkovne arhitekture Garagnin-Fanfogna; učenici iz Trilja značajni krajobraz Grab; učenici iz Sinja značajne krajobrazne Rudu, Rumin i Sutin; učenici iz Kaštela spomenike prirode, 1500 godina staru maslinu u Kaštel Štafiliću, hrast u Kaštel Gomilici, te spomenike parkovne arhitekture Vitturi, *Palace* i *Ostrog*, višestruko nagrađivani i nadaleko poznati botanički vrt; učenici iz Splita i Solina predstavili bi ihitiološki rezervat Jadro i spomenik parkovne arhitekture močvarni čempres u Solinu; učenici iz Omiša značajni krajobraz kanjon Cetine, a učenici iz Imotskog spomenike prirode Crveno i Modro jezero, značajne krajobrazne Prološko blato i Imotska jezera – Gaj, te posebni rezervat Vrljiku.

Učenici će pripremiti tekst/fotografije s najzanimljivijim pojedinostima o navedenim zaštićenim prirodnim vrijednostima, te informativne ploče/panoe koje će postaviti u svojim školama u Kaštelima, Trogiru, Splitu, Trilju, Sinju, Omišu, Solinu i Imotskom. Pripremajući tekstove i fotografije za letke i informativne table/panoe, učenici će se i sami educirati o ovim područjima, te bi to što su naučili trebali prenijeti učenicima u svojim školama i šire, a najvažnije je to što će stečena znanja ponijeti sa sobom i, nadamo se, nastaviti školovanje te život usmjeriti u skladu s načelima prirode.

Predavanja se planiraju u suradnji sa školama i usklađuju se s njihovim nastavnim programima.

Drugi je oblik edukacije popularizacija kroz praktični rad učenika na terenu, a pod vodstvom stručnjaka Javne ustanove. U takvim prigodama ustanova organizira nabavu opreme i obroke za učenike na terenu. Pod ovom aktivnošću podrazumijevaju se edukativno-ekološke akcije u zaštićenim područjima (kanjon Cetine, Jadro, Pantan, Garagnin-Fanfogna, Grab, Sutina, Vitturi...). Posebno se ističe rad s učenicima u botaničkom vrtu OŠ *Ostrog* u Kaštel Lukšiću.

Ustanova planira nagraditi učenike jednodnevnim izletom u neka od zaštićenih područja. Nakon uspješno provedenog projekta, učenici, odnosno škole, bit će simbolično nagrađeni digitalnim fotoaparatom kako bi i dalje fotodokumen-

tirali prirodne ljepote.

Također ustanova ima u planu tiskati brošuru s radovima svih škola i njihovih učenika sudionika projekta o zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije koja će se distribuirati učenicima i njihovim nastavnicima.

Ciljevi

Edukacija što više učenika i njihovih nastavnika u svrhu očuvanja zaštićenih prirodnih vrijednosti na području Splitsko-dalmatinske županije te podizanje razine svijesti kod mlađe populacije o važnosti očuvanja bioraznolikosti Splitsko-dalmatinske županije, a i šire.

Temeljni su ciljevi ovog projekta razvijanje programa edukacije u zaštiti okoliša i prirode, te uvođenje sustava informiranja o okolišu i prirodi u školski odgoj i obrazovanje. Međutim, ovim će se projektom ostvariti i drugi ciljevi, a to su promocija zaštićenih prirodnih vrijednosti Splitsko-dalmatinske županije široj javnosti, te njihovo uključivanje u turističku ponudu preko publikacija, ali i suradnja lokalne i regionalne zajednice, škola i Ustanove, odnosno svih koji su uključeni ili bi se tek trebali uključiti u program zaštite, promicanja i očuvanja prirodnih vrijednosti na području Splitsko-dalmatinske županije.

Prikaz obilježavanja značajnih datuma za zaštitu prirode

Projekt traje 15 mjeseci. Tijekom školske godine Ustanova planira prigodnim predavanjima obilježavati pojedine datume značajne za zaštitu prirode:

- 2. 2. – Međunarodni dan zaštite močvara (močvarnih staništa)
- 20. 3. – Međunarodni dan rijeka
- 21. 3. – Svjetski dan šuma
- 22. 3. – Svjetski dan voda
- 22. 4. – Dan planeta Zemlje
- 22. 5. – Svjetski dan biološke raznolikosti
- 22. 5. – Dan zaštite prirode u RH
- 8. 6. – Dan zaštite planinske prirode u RH

21. 9. – Međunarodna noć zaštite šišmiša

26. 9. – Svjetski dan čistih planina

6. 10. – Međunarodni dan zaštite staništa

11. 12. – Svjetski dan planina.

Očekivani rezultati

Realizacijom ovog projekta indirektno se postižu brojni učinci u području zaštite okoliša i prirode. Naime, edukacijom, širenjem ekološke svijesti, te promicanjem zaštićenih prirodnih vrijednosti stvaramo temeljnu podlogu za zaštitu okoliša i prirode. Suvremeni pristup odgoju i obrazovanju za okoliš i prirodu u odgojno-obrazovnom procesu u školi podrazumijeva planiranje različitih načina učenja u redovnoj i izbornoj nastavi, te u izvannastavnim aktivnostima.

Očekivani učinci u užem smislu:

- razvijanje programa edukacije u zaštiti okoliša i prirode;
- uvođenje sustava informiranja o okolišu u obrazovni sustav;
- promicanje zaštićenih prirodnih vrijednosti široj javnosti;
- obogaćivanje turističke ponude;
- širenje ekološke svijesti.

Očekivani učinci u širem smislu:

- trajno očuvanje izvornosti, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i očuvanje ekološke stabilnosti;
- očuvanje kakvoće žive i nežive prirode i racionalno korištenje prirode i njezinih dobara;
- očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajolika;
- unaprjeđenje stanja okoliša i osiguravanje boljih uvjeta života.

Očekuje se da će na kraju realizacije projekta učenici steći potrebno znanje za izradu planiranih prezentacija, panoa, te literarnih/likovnih radova o njihovim područjima te njihovu biljnom i životinjskom svijetu, kao i o vrstama staništa.

Zaključak

Projekt je koristan i njegova je svrha dijelom i postignuta. Provedene su edukacije učenika o očuvanju zaštićenih područja njihova mjesta, a i općenito, te su obilježeni značajni datumi u zaštiti prirode. Na samom početku učenici i profesori/učitelji imali su priliku na uvodnim prezentacijama i u sklopu terenske nastave doznati o kojim je zaštićenim područjima i obilježavanjima riječ.

Otvaranjem vrata učionica i povremenim izlaskom u obližnja i dostupna im zaštićena područja našega kraja imali smo priliku vidjeti koliko su djeca kreativna i da žele surađivati. Stotinjak učenika nagrađeno je cjelodnevnim izletom u zaštićena područja sa stručnim vodstvom djelatnika ustanove.

Kažimir, Zora rođena je 1969. godine u Livnu, BiH, gdje je završila Srednju poljoprivrednu školu. Godine 1988. upisala je Poljoprivredni fakultet u Osijeku te je diplomirala 1993. godine. Jedno vrijeme radila je u Poljoprivrednoj ljekarni kao stručna savjetnica. Od 1. kolovoza 2001. godine zaposlena je kao viša stručna suradnica u Javnoj ustanovi za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije. Tijekom rada u Ustanovi upisala je poslije-diplomski interdisciplinarni studij zaštita prirode i okoliša na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2002./2003. godine, gdje je i magistrirala 2009. godine te stekla zvanje magistrice biotehničkih znanosti. Živi u Košutama, mjestu pokraj Trilja. Supruga je i majka petero djece.